

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I

Established

1893.

TWO SECTIONS — SECTION I

PIK LI. Ч. 227. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 20. листопаду 1943 No. 227. Jersey City, N. J., Saturday, November 20, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки.
П'ЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. „Свободи“: BErgen 4-0237—4-0807
Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016

THREE CENTS in the United States of America.
FIVE CENTS elsewhere.

Конгрес витає секретаря Гола на спільнім засіданні обох палат

ВАШИНГТОН. — Четвер 18. листопаду буде історичним днем в літописі американського конгресу. Це сперше явився перед ним із звітом член кабінету. Ним є секретар стейту Кордел Гол, що прийшов на спільне засідання обох палат конгресу в товаристві інших міністрів та віце-президента Злучених Держав Генрія Волеса. При вибовненні по береги сенаторами й кореспондентами салі репрезентантів у приватности великого числа дипломатів і публіки на галерії Гол виголосив 25-хвилинну промову про осяги московської конференції. На його думку, московська конференція є великим кроком для скорочення війни і для забезпечення мира в майбутности. Щоби не втратити теперішніх осягів і перемоги, треба цілим серцем підтримати засади, прийняті у Москві „в дусі Атлантичного Чартеру і Декларації Об'єднаних Держав“ — проголосив Гол. — Деякі місця з промови Гола зазнали голосних оплесків, бо назагал засідання було дуже спокійне.

ЗНОВУ БОМБАРДУВАЛИ БЕРЛІН.

ЛОНДОН. — Бритійські бомбовики вдарили по Берліні та німецьким хемічним центрі Людвігсгафені. Тимчасом американські бомбовики били по фабриці на праві літаків у Келері, в Норвегії, 11 миль від Осльо.

КАЖУТЬ, ЩО В ПОЛЬЩІ ПАНУВАЛИ ДЕМОКРАТИЧНІ ПОРЯДКИ.

ЛОНДОН, (ОНА). — Святкуючи двадцять-пять ліття відродження польської держави, політичні емігранти в Лондоні підчеркували у виголошених на зібранні промовах, що в передвоєнній Польщі панували демократичні порядки і що там була повна релігійна свобода.

Промовляючи в салі польської народної ради, соціялісти Станчик і Цюлкоп казали, що польська конституція давала громадянам польської держави рівні права і, що суспільний лад був не гірший, як в інших державах. Національні меншини користали з широких привілеїв і розвивали власні культурні й економічні інституції. Мали свою власну пресу, свої рідні школи й церкви.

Бесідники висловлювали думку, що як Аліанти здобудуть перемогу, то Польща знов буде така, як була. Така велика і така демократична.

ЗОРГАНІЗУВАННЯ ПРО-СОВЕТСЬКОГО „ЛЕГІОНУ КОСЦЮШКА“ В АМЕРИЦІ.

Щоденник „Дітройт Ньюз“ із понеділка 8. листопаду 1943. приніс довгий допис Філіпа Адлера про зорганізування боевого польського „Легіону Косцюшка“ в Америці. З допису довідуємося, що в готелю Форт Шелбі зібралось близько 200 осіб, які радили два дні і в неділю (7. листопаду) рішили створити постійну організацію з метою „відбити кожную неправду“ і „відперти кожную атаку фашистів в Америці так, як наші хлопці стрічають ці справи на кожному американському фронті“.

Нова польська організація прибрала назву „Легіон Косцюшка“ на взір легіонерів, що воюють проти Гітлера на советській землі. Предсідником Легіону Косцюшка в Дітройт вибраний Антоні Качмаржик із Шкільної Ради в Гемтремку, а поміж відповідальними лідерами є також Йосиф Веда, предсідник Дітройт Сервіс Комишен; Станіслав Новак, стейтвий сенатор і д-р В. Т. Осовскі, предсідник словянського Конгресу стейту Мишиген. Проводив зібранню Веда, колишній видавець газети „Рекорд Цодзенни“. Референтами були о. Станіслав Орлеманські, парох польської римо-католицької церкви в Спрінгфілд, Мас., і д-р Оскар Лянге, професор політичної економії університету в Шікагу, передтим професор польського університету в Кракові.

Між еунуціями, винесеними із зібрання, замітна одна, що осуджує польський уряд на вигнання за те, що залишив край на ласку долі і тому він не є представником польського народу; друга критикує цей уряд за „його претенсії до бувших польських територій на Україні і Білоруси, бо ці претенсії не мають сенсу. Ці території були все предметом клопоту для Польщі“.

Про ці українські й білоруські території сказано теж, що „як польський уряд мав владу над цими землями, виказав свою нездарність в адміністрації цих земель. Чому отже не звернути ці землі тим, кому вони належаться і чому не шукати відшкодування за них у німецькій Східній Пруссії за шкоду, яку Гітлер наніс польському народові?“ У кінцевих заввагах сказано: „Майбутне Польщі звязане з майбутністю Росії і польський нарід признає цей факт“.

Росія станула твердо проти федерації малих держав

ЗА ОДНОГО ГЕШТАПОВЦЯ НІМЦІ ВИБИЛИ П'ЯТЬ ТИСЯЧ ЖИДІВ.

ЛОНДОН, (ОНА). — В однім польським містечку коло Грубішева німці розстріляли п'ять тисяч жидів за те, що жид вбив одного німецького гештаповця, який знущався над його матір'ю. Свідки оповідають, що такої страшної різни, яку німці робили в жидівській дільниці, ще світ не бачив.

Другу подібну різню, німці робили в Грубішеві. Одного ранку в червні, поліція казала жидам вибиратися на майдан, бо будуть роздавати дозволи на сталій побут. Батьки вибралися на майдан з родинами і, постававши в ряди, чекали на поліцію. Мамитішилися, що нарешті найшлася така нацистська поліція, що дозволить жити в місті разом з іншими людьми. Коло полудня зявився комісар поліції і сказав, аби жиди розділилися — молодь на одну сторону, старші на другу. Люди зауважили, що тут щось зле і почали плакати. Поліція втихомирювала їх і говорила, що їм нічого злого не буде, але як на майдан прибув цілий відділ міліціантів, то німці заїдали троком і забирали старців на цвинтар. Там їх стріляли і закопували в одну спільну могилу. Робили так зручно, що в однім дні вибили все старше жидівське населення і малих дітей. Здорових хлопців і дівчат замкнули в тюрмі і на другий день забрали в концентраційний табір. Там молодь мала піддатися лікарським оглядинам і її німці вислали на примусову працю. Таким чином в Грубішеві сьогодні нема ні одної жидівської родини. Жидівське майно німці сконфіскували і роздали німецьким родинам, рухоме розікрали нацистські міліціанти. Члени польських підземних організацій в Грубішеві мають список гештаповців і поліцейських, які виконували морд.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЗАХОПИЛА КОРОСТЕНЬ І РІЧИЦЮ.

ЛОНДОН. — Маршал Сталін подав у своїм надзвичайнім комунікаті, що червона армія захопила Коростень, важний комунікаційний узел у північній Україні, перетинаючи в цей спосіб залізницю з Ленінграду в Одесу, та Річицю, на захід від Гомеля. Сталін приказав віддати на честь цих перемог 124 гарматні вистріли.

МОСКВА. — Урядовий орган „Ізвестія“ виступив з передовицею, в котрій розкрив, що советський комісар заграничних справ Молотов виразно виступив проти пляну творення федерації малих європейських держав як проти пляну творення так званого санітарного кордону проти советського союзу.

Советський уряд допускає можливість створення федерації європейських держав доперва як малі держави утвердяться.

Стаття протестує теж проти думки, що сателіти Німеччини малосьб трактувати на рівні з іншими державами; цим способом вони будуть пробувати уникнути кари.

БРИТАНІЯ ГОДИТЬСЯ НА РОСИЙСЬКЕ СТАНОВИЩЕ?

ЛОНДОН. — „Асосіейтід Прес“ припускає на основі голосів британських дипломатів і урядників, що британський уряд погоджується зо становищем советського союзу щодо федерації малих європейських держав. Британія щоправда дала свого часу свою апробату на чесько-польську та грецько-югославську згоду, але відтак відмовила їм своєї піддержки, коли Росія зазначила свою опозицію проти тих угод.

СПОДІВАЮТЬСЯ СКОРОГО ПРИСТУПЛЕННЯ ТУРЕЧЧИН ДО АЛІАНТІВ.

АНКАРА. — Тут множаться показчики, що Туреччина незадовго покине нейтральність та приступить до війни по стороні Об'єднаних Держав. Офіційна газета уряду вже робила подібні натяки.

НІМЦІ ГРАБУЮТЬ СХІДНУ ГАЛИЧИНУ.

ЛОНДОН, (ОНА). — Польські державні кола в Лондоні мають вістку, що німці опускають „креси“ і, що вже вивезли з Східної Галичини сотні вагонів нагробованого майна. Польські підземні організації саботують залізницю і стараються гальмувати евакуацію німецьких купців, кольтоністів і ранених німецьких вояків, яких окупаційна влада перевозить на Захід.

Провідники підземного руху в Польщі повідомляють, що німці вивозять з Галичини худобу, збіжжя, бараболі, молочні вироби і сало. Спеціальні грабункові відділи ходять село від села і забирають в людей все, що їм вдасться. А чого не можуть забрати, те нищать.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Красва кампанія воєнного фонду

Ген. Осборн, директор Моральної Служби Армії, говорив оноді на відкритті міської кампанії за фондами для Воєнного Фонду в Нью Йорку:

„Коли прийде перемир'я, в краю буде велика радість. Війна скінчилася. Ми будемо думати: тепер ми можемо почати жити наново своїм життям. Але так не буде. Ще на довго так не буде. Вернувшись додому, наші воюючі будуть нам чужими. Вони будуть поранені, які ми їм чужі. Вони не будуть могли переказати нам своїми словами думки, які ворушили ними через два роки або більше. Між нами й ними буде велика пропасть, понад яку важко буде покласти міст”.

Щоби цього доконати, генерал радив навязати тепер, ще під час війни, звязки між цивільним населенням краю й воюючі поза морем, об'єднуючи свої досвіди й їх досвіди в спільну ціль, яка стала би взірцем для Злучених

Держав на протяз цілого покоління. Зогляду на становище Злучених Держав у світі, цей взорець життя, який ми тут встановимо, буде по війні мати вплив на решту світа. Він може рішити про мир у світі за кількадесять літ від тепер.

Такими словами закликав чоловік, котрий знає докладно й життя цивільної людини й життя американського воюючого, до жертв для Краєвого Воєнного Фонду. На цьому самому відкритті промовляли теж визначні церковні провідники, наприклад ньюорський католицький архієпископ Спелмен; визначні робітничі провідники, як Грін з Американської Федерації Праці та Морей з Конгресу Промислових Організацій, місцеві урядники, як посадник Ля Гвардія, й інші. Всі вони закликали населення до жертв на цю знеслу й благородну ціль. Не можуть остатися осторонь цієї акції американці українського роду.

Слово остороги

Здається, що нікому не підходило так, як републиканському провідникови Венделови Л. Вилкі підняти голос з домаганням певних коректив до Московської Деклярації, бо між людьми, які торували дорогу Корделови Голови до Москви, визначне місце займає власне Вендел А. Вилкі. Через те певно його голос зробіть не вражіння злосливого критика з партії опозиції, а вражіння доброзичливого приятеля.

Сказав він на адресу московської конференції цілу низку завваг. Звертав він з одного боку увагу на брак економічного порозуміння, а з другого боку на потребу вляти в неї основні моральні й духові вартости.

Замітки його адресовані не на адресу ворогів, а на адресу трьох, згядно чотирьох, державних потуг, що підписали московську деклярацію. Є вони закликом до демократизації відносин між великими й малими державами, а далі демократизації відносин кожної держави до підлеглих їй країв. Є це й рівночасно закликом до всіх держав трактувати людей не як худобу, а як людські істоти. Тим усім, що їм такі річі могли би видатися недосажною мрією, Вилкі відповідає: а чи ще рік тому не виглядало порозуміння потуг у Москві недосажною мрією?

НІМЕЦЬКА АДМІНІСТРАЦІЯ ОПУСКАЄ ГАЛИЧИНУ.

БЕРН. Швайцарія, (ОНА). — З Стокгольму надійшла вістка, що німецька цивільна адміністрація в Східній Галичині палить документи, звиває свою діяльність і забирається далі на Захід. Кажуть, що німці вивозять з собою все, що можуть забрати. Грабують громадські інституції, здимають церковні дзвони, забирають чаші з костелів і нищать в містах водопроводи. Підземні польські організації видали закликом, шоби місцеві люди старалися не допустити до винищення й грабування польського майна, а як не всілі цьому запобігти, то повинні уважати хто саме його краде. Об'єднані Держави вже давно заявили,

що німці будуть примушені віддати покрадене в окупованих краях майно.

Окупаційна німецька влада видала до німецьких кольтоністів зазив, в яким радить їм вибиратися в Західну Галичину, а лекаже шоби вони не надіялись відуряду великої помочі, в перевезенні на Захід рільничого знаряддя. Зогляду на те, що залізниця є під контролею військової команди і, що ними перевозять військо та воєнні матеріали, окупаційна влада радить кольтоністам вивозити свої здобутки кінями і волами. Вона повчає своїх людей, аби не їхали гостинцями тільки бічними дорогами, бо гостинці призначено для вжитку військових властей.

ПОЛЬСЬКИЙ СВЯЩЕНИК ПРОТИ ПРИЛУЧЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ ДО ПОЛЬЩІ.

ШКАГО, (ОНА). — Промовляючи на зібранні ліберальних поляків, католицький польський священник Станіслав Орлеманські сказав, що „претенсії польського уряду в Лондоні до білоруських й українських земель є недорічні. Ці землі завше приносили Польщі клопіт. Контролюючи українські і білоруські території, польський уряд показав, що він не умів ними правити. А як так, то чому не віддати ті землі тим до кого вони належать?”

Священник Орлеманські є тої думки, що Польща лиш тоді буде сильною державою, як зречеться претенсій панувати над чужими землями на Сході, а замість того забере під свою контролю Східну Прусію. Посунувши свої границі замість сходу на захід, Польща дісталаб доступ до Балтійського моря і визбуласяб непорозумінь з Советським Союзом, казав священник Орлеманські.

ДЛЯ ПОБІДИ КУПУЙТЕ БОНДИ**ПОЗІР! — CLEVELAND, OHIO!**

СЕСТРИЦТВО СВ. ОЛЬГИ при Українській Правосл. Громаді

— уряджує —

TURKEY SUPPER

В СЕРЕДУ, 24. ЛИСТОПАДУ

(NOVEMBER 24, 1943)

В ГАЛІ У. Н. ДОМУ 2253 W. 14 ST., CLEVELAND, O.

По вечері відбудеться

БАЛЬ

до пізної ночі.

Початок вечері 7:30 ввечір.

Вступ за вечеру і танець \$1.50.

Запрошуємо громадян з Клівленду і околиці на традиційну вечеру.

Комітет.

НАЙДУТЬ ПОСАДУ

УКР. ГР.-КАТ. ПАРОХІЯ св. Петра й Павла в Ансонії, Конн., пошукує ДЯКОВЧИТЕЛЯ-ДИРИГЕНТА. Стараючися зволіяти залучити поручаюче письмо місцевого гр.-кат. душпастиря і поможности посвідчення укінчення дяківської школи на адресу:

STS. PETER & PAUL RECTORY 11 May Street, Ansonia, Conn.

ДІСТАНУТЬ ЗАНЯТТЯ

ПОТРІБНО ЖІНКИ в середнім віці до домашньої роботи. Двоє старших людей в родині. Окрема кімната до мешкання. \$18.00 тижневої платні. Неділі вільні.

Телефонуйте: 226-7 JOURNAL Square 2-5319.

Д-Р С. ЧЕРНОВ

- Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.
 - Аналіз крові для подружого свідоства.
 - Гемороїди й желяки лікується без операції.
- 223 SECOND AVENUE, cor. 14th ST., NEW YORK CITY. Room 14. GRamercy 7-7597
- Офісові години 10—7:30; неділя 11—1:30. Жінка-доктор до обслуги. X & флюороскоп. — Екзамінація \$2.00.

ТРАКТУВАННЯ ПОЛЬСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ВЯЗНІВ У ВАРШАВІ.

ЛОНДОН, (ОНА). — Німці годують польських в'язнів у Варшаві самою капустою і буряками. Роблять це нарочно, аби таким способом спричинити передчасну смерть. Дають політичним в'язням їсти лиш раз на день. В тюрмах панують страшні відносини і в'язні вмирають таким великим числом, що тюремна служба не може начас ховати трупів.

МИРОН ЛИТВИН І СИН

УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ

Обслуга щира і чесна 383 Morris Avenue,

cor. Springfield Ave.

NEWARK, N. J.

Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК заряджує погребамн по ціні так нийській як \$150.

ОБСЛУГА НАПКРАЩА

JOHN BUNKO

Licensed Undertaker & Embalmer

437 East 5th St.,

NEW YORK CITY

Dignified funerals as low as \$150.

Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛЯДЕЛЬФІЮ й ОКЛИЦЮ

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ

cor. FRANKLIN & BROWN STS., PHILADELPHIA, PA.

Tel. MARKET 1320.

ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Занимаєсь похоронами

В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ

129 EAST 7th STREET, NEW YORK, N. Y.

Tel.: ORchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL:

707 Prospect Avenue,

(cor. E. 155 St.)

BRONX, N. Y.

Tel.: MEIrose 5-6577

\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН і вище

ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЙ І ОКОЛИЦІ

KANAI KAIN FUNERAL HOME

433 STATE STREET,

PERTH AMBOY, N. J.

Phone: Perth Amboy 4-4646